

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่องการนำระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ไปใช้ในเหมืองแม่เมาะ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จ.ลำปาง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 รายละเอียดขั้นตอนการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ของเหมืองแม่เมาะ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จ.ลำปาง

สามารถแบ่งขั้นตอนการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ของเหมืองแม่เมาะ ได้ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

- เพื่อเป็นการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมตามนโยบายหลักของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เหมืองแม่เมาะซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดได้นำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 มาใช้ โดยมีผู้บริหารสูงสุดของเหมืองแม่เมาะประกาศนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีเนื้อหาในการแสดงความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ ตามมาตรฐานและข้อกำหนดของกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และมุ่งสร้างจิตสำนึกให้ผูปฏิบัติงานในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของตนเอง

2. การวางแผน

- ค้นหาประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากทุกหน่วยงานของเหมืองแม่เมาะ รวบรวมประเด็นปัญหา และทำการประเมินปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทั้งหมด โดยมีเกณฑ์ในการประเมินว่าประเด็นปัญหาใดเป็นลักษณะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่มีนัยสำคัญทางตรง ทางอ้อม และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อจัดเรียงลำดับก่อนหลังในการแก้ไข

- ศึกษาข้อกำหนด และระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของเหมืองแม่เมาะ และถือว่าประเด็นปัญหานั้นมีนัยสำคัญ

- กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการลักษณะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อลดผลกระทบ โดยเป็นไปตามข้อกำหนดและสอดคล้องกับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของเหมืองแม่เมาะ

- วางโครงการในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการจัดการที่ลักษณะปัญหาที่มีนัยสำคัญก่อน มีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจนเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

3. การนำไปปฏิบัติ

- มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารสิ่งแวดล้อมเหมืองแม่เมาะ โดยมี ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่ธุรกิจเชื้อเพลิง-การผลิต เป็นประธาน ผู้จัดการฝ่ายการผลิตและผู้ช่วย 2 สายงาน รวมทั้งผู้จัดการกองเป็นคณะกรรมการ โดยมีผู้แทนผู้บริหารด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและผู้ช่วย เป็นกรรมการและเลขานุการ พร้อมทั้งมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน

- จัดการอบรมสร้างจิตสำนึกให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนรับทราบ (Awareness) และจัดการอบรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติงานแต่ละหน่วยงานตามความจำเป็นที่หน่วยงานขอไป (Training Needs)

- การติดต่อสื่อสาร ดำเนินการทั้งภายในและนอกองค์กรโดยแผนกประชาสัมพันธ์เหมือง และมีหน่วยงานมวลชนสัมพันธ์ในการเป็นสื่อกลางระหว่างเหมืองแม่เมาะและชุมชนภายนอก

- จัดทำเอกสารคู่มือการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่ออธิบายองค์ประกอบที่สำคัญ สร้างความเข้าใจในระบบข้อมูล

- กำหนดกระบวนการในการควบคุมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมทั้งหมด เพื่อให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในหน่วยงานรับทราบและดำเนินการได้อย่างถูกต้อง

- การควบคุมการปฏิบัติการ มีการจัดทำทะเบียนงานต่างๆที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ทำขั้นตอนการดำเนินงานและวิธีการปฏิบัติงานเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามนโยบายและเป้าหมาย โดยเผยแพร่และจัดอบรมให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

- การเตรียมพร้อมกรณีฉุกเฉินและการตอบโต้ กำหนดให้มีการซ้อมแผนฉุกเฉินทุกแผนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และฝึกทบทวนทีมกู้ภัยเหมืองปีละ 1 ครั้ง สรุปแผนการซ้อมและทบทวนเพื่อปรับปรุงและแก้ไข

4. การตรวจสอบและแก้ไข

- กำหนดให้มีคณะตรวจติดตามภายในหน่วยงานเพื่อดำเนินการตรวจสอบการดำเนินการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมตามข้อกำหนด โดยมีความถี่ในการตรวจตามความรุนแรงของลักษณะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในหน่วยงาน

- เมื่อตรวจพบการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของหน่วย ผู้ตรวจสอบตรวจวัดจะดำเนินการออก CAR เพื่อให้หาสาเหตุ วิธีการแก้ไข ภายในที่กำหนดเวลาที่แน่นอน

- การบันทึกข้อมูล กำหนดแนวทางในการบันทึกข้อมูล การจัดเก็บ การตรวจสอบ สภาพของข้อมูลและทำลายข้อมูลเก่าทิ้งเมื่อครบระยะเวลาที่กำหนด

- จัดตั้งคณะกรรมการติดตามภายในเพื่อดำเนินการติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามข้อกำหนด โดยกำหนดให้ทุกหน่วยงานต้องโดนตรวจสอบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ห่างกัน ครั้งละไม่เกิน 6 เดือน

5. การทบทวน

- ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่ธุรกิจเชื้อเพลิง-การผลิต กำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารสิ่งแวดล้อมเหมืองแม่เมาะทุก 3 เดือน โดยให้ EMR ทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดประชุม นำเสนอข้อมูลและผลการปฏิบัติงานตามระบบ ISO 14001 ของเหมืองแม่เมาะ ที่ผ่านการทบทวนจาก EMR Staff เพื่อให้เป็นรูปแบบที่สามารถให้คณะกรรมการในที่ประชุม พิจารณาทบทวนและเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องได้อย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

ส่วนที่ 2 การศึกษาความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานฝ่ายการผลิตเหมืองแม่เมาะ ต่อการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ไปใช้ในเหมืองแม่เมาะ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติงาน

ผลการศึกษาพบว่าผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีอายุงานมากกว่า 20 ปี ร้อยละ 44.1 จบการศึกษาในระดับ ปวช. ร้อยละ 30.1 ตำแหน่งช่าง ร้อยละ 65.8 ปฏิบัติงานในหน้าที่ซ่อมบำรุงรักษา ร้อยละ 44.5 และปฏิบัติงานในเวลาปกติ ร้อยละ 65

2. ข้อมูลความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมของเหมืองแม่เมาะ

ผลการศึกษาพบว่า

- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการส่วนใหญ่ทราบว่าเหมืองแม่เมาะมีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 99.6 ผู้ปฏิบัติงานสายบำรุงรักษาส่วนใหญ่ทราบว่าเหมืองแม่เมาะมีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 99.2

- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการส่วนใหญ่เคยรับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 85.7 ผู้ปฏิบัติงานสายบำรุงรักษาส่วนใหญ่เคยรับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 91.0

- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการส่วนใหญ่ที่เคยผ่านการอบรมด้านสิ่งแวดล้อม จำชื่อหลักสูตรอบรมไม่ได้ ร้อยละ 53.4 ผู้ปฏิบัติงานสายบำรุงรักษาส่วนใหญ่ที่เคยผ่านการอบรมด้านสิ่งแวดล้อม จำชื่อหลักสูตรอบรมไม่ได้ ร้อยละ 60.5

- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหมืองก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 81.5 สายบำรุงรักษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหมืองก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 87.3
- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการทำงานในหน่วยงานที่สังกัดก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 82.0 สายบำรุงรักษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการทำงานในหน่วยงานที่สังกัดก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 76.2
- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการที่มีความเห็นว่าการทำงานในหน่วยงานของตนเองก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเกิดผลกระทบปานกลาง ร้อยละ 32.0 ผู้ปฏิบัติงานสายบำรุงรักษาที่มีความเห็นว่าการทำงานในหน่วยงานของตนเองก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเกิดผลกระทบน้อย ร้อยละ 32.3
- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการส่วนใหญ่เห็นด้วยมากต่อการนำระบบ ISO 14001 มาใช้ ร้อยละ 46.3 ผู้ปฏิบัติงานสายบำรุงรักษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุดต่อการนำระบบ ISO 14001 มาใช้ ร้อยละ 56.6
- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกว่าการนำระบบ ISO 14001 มาใช้ จะช่วยแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้ ร้อยละ 58.6 ผู้ปฏิบัติงานสายบำรุงรักษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกว่าการนำระบบ ISO 14001 มาใช้จะช่วยแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้ ร้อยละ 49.2
- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการและสายบำรุงรักษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การนำระบบ ISO 14001 มาใช้ มีผลกระทบต่อตนเองน้อย ร้อยละ 38.5 และ ร้อยละ 34.8 ตามลำดับ
- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการและสายบำรุงรักษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ายินดีที่เหมืองแม่เมาะนำระบบ ISO 14001 มาใช้ ร้อยละ 79.9 และ ร้อยละ 79.9 ตามลำดับ
- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการและสายบำรุงรักษาส่วนใหญ่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเหมืองแม่เมาะทุกครั้ง ร้อยละ 45.5 และ ร้อยละ 63.1 ตามลำดับ
- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการและสายบำรุงรักษาส่วนใหญ่รู้สึกยุ่งยากต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดการจัดการสิ่งแวดล้อมน้อย ร้อยละ 40.6 และ 43.4 ตามลำดับ
- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการและสายบำรุงรักษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้บังคับบัญชาโดยตรงให้ความสำคัญมากในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของระบบ ISO 14001 ร้อยละ 62.3 และร้อยละ 48.0 ตามลำดับ
- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการและสายบำรุงรักษาส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าภาพลักษณ์ของเหมืองแม่เมาะดีขึ้นมากเมื่อนำระบบ ISO มาใช้ ร้อยละ 48.4 และร้อยละ 51.6 ตามลำดับ

- ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเหมือนสามารถแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้แม้ว่าจะไม่ได้นำเอาระบบ ISO 14001 มาใช้ ร้อยละ 47.6 ส่วนผู้ปฏิบัติงานสายบำรุงรักษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเหมือนไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้ ถ้าไม่นำระบบ ISO 14001 มาใช้ ร้อยละ 44.3

ข้อสรุป

ในการศึกษาการนำระบบ ISO 14001 ไปใช้ในเหมืองแม่เมาะ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย มีข้อสรุป ดังนี้

1. ผู้บริหารเหมืองแม่เมาะมีความมุ่งมั่นและให้ความสำคัญในการดำเนินการตามระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเหมืองแม่เมาะตามระบบมาตรฐาน ISO 14001 อย่างจริงจัง
2. มีการจัดอบรมและพัฒนาสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 2 สายงานส่วนใหญ่มีจิตสำนึกที่ดีในด้านสิ่งแวดล้อม และยินดีที่จะปฏิบัติงานตามขั้นตอนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเหมืองแม่เมาะ
3. การนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ไปใช้ในเหมืองแม่เมาะ สามารถทำให้การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นระบบมากกว่าในอดีต โดยนำเอาสิ่งที่เหมืองแม่เมาะเคยดำเนินการในการดูแลสิ่งแวดล้อมตามวิธีการทำเหมืองแร่ทั่วไป มาจัดทำให้เป็นระบบที่เกิดความต่อเนื่อง ลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เคยจากการทำเหมืองได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของกฎหมาย
4. ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานสังกัดฝ่ายการผลิตเหมืองแม่เมาะส่วนใหญ่เห็นว่าภาพลักษณ์ของเหมืองแม่เมาะต่อชุมชนภายนอกดีขึ้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะสามารถดำเนินการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเหมืองแม่เมาะได้ตามเกณฑ์ตามกฎหมาย แต่ผู้บริหารเหมืองแม่เมาะยอมรับว่าความสัมพันธ์กับชุมชนรอบๆเหมืองแม่เมาะยังไม่ดีนัก ยังคงมีการเรียกร้องให้จ่ายค่าชดเชยจากผลกระทบซึ่งชาวบ้านรอบๆเหมืองแม่เมาะอ้างว่าเกิดจากกิจกรรมการทำเหมือง ซึ่งเรื่องนี้จะใช้หลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ตามกฎหมายใช้อย่างเดียวคงไม่ได้ผล ต้องดำเนินการในการสื่อสารและทำด้านมวลชนสัมพันธ์ควบคู่ไปด้วย

ข้อค้นพบ

ในการศึกษาการนำระบบ ISO 14001 ไปใช้ในเหมืองแม่เมาะ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย มีข้อค้นพบ ดังนี้

1. ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ากรณีที่เหมืองแม่เมาะนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมไปใช้จะทำให้ภาพลักษณ์ของเหมืองแม่เมาะดีขึ้นมาก ถึงแม้ว่าในปัจจุบันผู้บริหารของเหมือง

แม่เมาะยอมรับว่าแม่ภาพลักษณ์จะดีขึ้นเนื่องจากป้องกันปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้ตามเกณฑ์ตามกฎหมายแต่ความสัมพันธ์กับชุมชนโดยรอบยังไม่ดีขึ้น

2. ผู้ปฏิบัติงานสายปฏิบัติการมีความคิดเห็นว่าเหมืองแม่เมาะสามารถแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้ แม้ว่าจะไม่นำระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ไปใช้ ในขณะที่ผู้ปฏิบัติงานสายบำรุงรักษาเห็นว่าเหมืองแม่เมาะจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้ หากไม่นำระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมไปใช้นั้น อาจเป็นไปได้ว่าการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในสายปฏิบัติการก่อนนำระบบ ISO 14001 ไปใช้มีประสิทธิภาพคืออยู่แล้ว สามารถควบคุมปัญหาได้ ในขณะที่ประสิทธิภาพการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของสายงานบำรุงรักษาอาจยังไม่ดีพอ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 2 สายงานมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

3. โครงสร้างของการจัดตั้งคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 เป็นการดำเนินการของคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมให้กับทั้งองค์กรหรือบริษัทเพียงคณะกรรมการเดียว ทำให้การป้องกันปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต้องเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลังของประเด็นปัญหาที่มีนัยสำคัญเพื่อดำเนินการ แต่สำหรับเหมืองแม่เมาะกำหนดให้หน่วยงานระดับกองเข้ามาอยู่ร่วมในคณะกรรมการบริหาร ทำให้สามารถรับรู้นโยบายและกำหนดขั้นตอนการดำเนินการได้พร้อมๆกัน ไม่ต้องรอให้ตัวแทนฝ่ายบริหารด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (EMR Staff) เป็นคณะกรรมการดำเนินการแต่เพียงคณะกรรมการเดียว ดังนั้นเหมืองแม่เมาะสามารถแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้พร้อมๆกันในทุกๆปัญหา ซึ่งเป็นผลดีในระยะยาว ไม่ต้องเสียเวลารอในการดำเนินการและยังเป็นการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างรวดเร็วและครบถ้วนด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการค้นคว้าเอกสารด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และข้อมูลที่ได้รับจากเหมืองแม่เมาะ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จ.ลำปาง พบว่าการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ไปใช้ในเหมืองแม่เมาะ ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้สืบเนื่องจากความมุ่งมั่นอย่างจริงจังของผู้บริหารของเหมืองแม่เมาะในการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดผลกระทบจากกิจกรรมของเหมืองแม่เมาะ สอดคล้องกับนโยบายหลักของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และความพร้อมใจของพนักงานทุกระดับที่มีจิตสำนึกในด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าเหมืองแม่เมาะจะประสบผลสำเร็จในการได้รับการรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมของเหมืองแม่เมาะเป็นไปตามมาตรฐานสากล แต่สิ่งที่จะต้องตระหนักและสังวรณไว้เสมอคือการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการทำเหมือง

แร่ มิใช่การจัดทำระบบเพียงเพื่อให้ได้รับการรับรองเท่านั้น นอกจากนี้ในการดำเนินการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเหมืองแม่เมาะ มีข้อควรคำนึง ดังนี้

1. ต้นทุนการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม

ในการดำเนินการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเหมืองแม่เมาะ ผู้บริหาร ไม่ได้ให้ความสำคัญในการคิดถึงต้นทุนในการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจและเป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายหลักของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เหมืองแม่เมาะจึงไม่มีปัญหาหรือข้อขัดข้องในเรื่องของงบประมาณในการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม แต่ควรมีการคำนึงถึงค่าใช้จ่ายและต้นทุนในการดำเนินการด้วย แม้ว่าผลจากการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมจะทำให้สิ่งแวดล้อมภายในเหมืองแม่เมาะ ผู้ปฏิบัติงาน และชุมชนภายนอกดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสิ่งที่ได้รับการจัดการสิ่งแวดล้อมจะมีคุณค่ามหาศาลเมื่อเทียบกับงบประมาณที่สูญเสียไป แต่การคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ จะช่วยให้เหมืองแม่เมาะมีแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง และเกิดการประหยัด สำหรับในธุรกิจเหมืองแร่อื่นๆ ของเอกชน การคำนึงถึงต้นทุนในการดำเนินการเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

2. การอบรมและพัฒนา

ควรเน้นการอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มากขึ้น มีการจัดอบรมทบทวนในเรื่องวิธีการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ และมีการติดตามการดำเนินการของหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระยะแรกนี้ เพราะผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่เริ่มมีจิตสำนึกในเรื่องสิ่งแวดล้อม แต่ยังคงขาดความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงานและวิธีปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในหน่วยงานนั้นๆ

3. การเรียนรู้เทคนิคการตรวจสอบประเมินผลของหน่วยงานที่ให้การรับรอง

ผู้ตรวจสอบตรวจวัดภายในของเหมืองแม่เมาะควรได้รับการฝึกอบรมและการเรียนรู้เทคนิคการตรวจสอบประเมินผลของหน่วยงานที่ให้การรับรอง เพื่อให้สามารถดำเนินการในการตรวจสอบภายในได้ดี สามารถใช้เป็นแนวทางในการตรวจติดตามภายใน ก่อนที่จะถูกตรวจสอบประเมินผลจากหน่วยงานที่ให้การรับรอง จะช่วยให้เหมืองแม่เมาะผ่านการประเมินได้ง่ายยิ่งขึ้น

4. การควบคุมดูแลการจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้รับจ้างของเหมืองแม่เมาะ ต้องทำอย่างจริงจังและเคร่งครัด เนื่องจากหากเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินการในส่วนของผู้รับจ้าง ก็จะถูกกล่าวอ้างได้ว่ามาจากการทำเหมือง ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของเหมืองแม่เมาะไม่ดีขึ้น